

STRATEGAETH HYBU'R GYMRAEG

A STRATEGY FOR PROMOTING THE WELSH LANGUAGE

AWDURDOD PARC CENEDLAETHOL ERYRI
ERYRI NATIONAL PARK AUTHORITY

eryri.llyw.cymru

STRATEGAETH HYBU'R GYMRAEG

A STRATEGY FOR PROMOTING THE WELSH LANGUAGE

“Mae'r Gymraeg yn un o drysorau Cymru. Mae'n rhan o'r hyn sy'n ein diffinio fel pobl ac fel cenedl. Ein huchelgais ni fel Llywodraeth Cymru yw gweld miliwn o bobl yn gallu mwynhau siarad a defnyddio'r Gymraeg erbyn 2050. Does dim dwywaith fod hon yn uchelgais heriol, ond rydym yn credu ei bod yn her werth chweil a bod angen i ni osod uchelgais o'r fath os ydym am sicrhau hyfywedd yr iaith ar gyfer cenedlaethau i ddod.”

'Cymraeg 2050: Miliwn o siaradwyr'
Strategaeth Iaith Llywodraeth Cymru

“The Welsh language is one of the treasures of Wales. It is part of what defines us as people and as a nation. Our ambition as Welsh Government is to see the number of people able to enjoy speaking and using Welsh reach a million by 2050. This is certainly a challenging ambition, but a challenge we believe is worthwhile and necessary if we are to secure the vitality of the language for future generations”

'Cymraeg 2050: A million Welsh speakers'
Welsh Government's Welsh Language Strategy

1. Cyflwyniad

Mae'r iaith Gymraeg, fel un o ieithoedd byw hynaf Ewrop yn ganolog i dreftadaeth ddiwylliannol Eryri. Trwy gydol y canrifoedd, mae Eryri wedi chwarae rhan ganolog yn nigwyddiadau hanesyddol mwyaf arwyddocaol Cymru, a thrwy gydol hyn mae'r iaith Gymraeg wedi bod wrth galon y bobl a'r digwyddiadau yn yr ardal hon.

Heddiw, y gornel hon o Gymru sydd â'r nifer uchaf o siaradwyr Gymraeg yn y wlad. Yn anffodus, nid yw hyn yn golygu bod yr iaith yn ffynnu, gan fod cyfrifiad 2021 wedi dangos i ni fod y niferoedd wedi gostwng.

Fel y brif iaith mewn llawer o amgylcheddau cymdeithasol a phroffesiynol yn y Parc, mae bywiogrwydd yr iaith Gymraeg wedi ei adnabod fel nodwedd unigryw Eryri, ac mae gan yr awdurdod ddyletswydd i'w diogelu yn ogystal â'i hyrwyddo drwy bob agwedd ar ei waith. Fel nodwedd arbennig mae wedi'i chynnwys yng Nghynllun Eryri, Cynllun Rheolaeth Parc Cenedlaethol Eryri i sicrhau ei bod yn parhau i fod yn rhan fywiog o'n bywyd bob dydd.

1. Introduction

The Welsh language, as one of the oldest living languages in Europe is integral to Eryri's cultural heritage. Throughout the centuries, Eryri has played a central part in Wales' most significant historical events, all the while the Welsh language has been at the heart of the people and events of this area.

Today, this corner of Wales has some of the highest number of Welsh speakers in the land. Sadly, this does not mean that the language is thriving, as the 2021 census showed us that numbers have declined.

As the primary language in many social and professional environments within the Park, the vibrancy of the Welsh language has been identified as an unique quality of Eryri which the authority has a duty to protect as well as promote through all aspects of its work. As a special quality it has been included in Cynllun Eryri, the National Park Management Plan to ensure that it continues to be a vibrant part of our everyday life.

2. Cyd-destun Polisi

Nid yw'r Strategaeth hon yn eistedd mewn gwagle. Yn wir, mae'n adlewyrchu ein gwerthoedd craidd ac yn ateb yn uniongyrchol i'n pwrrpasau statudol ac felly mae hi wedi'i wreiddio yn ein gwaith bob dydd.

Mae'r Awdurdod yn datblygu a gweithredu ei gynllunio corfforaethol strategol trwy fabwysiadu Cynllun Eryri – Cynllun Rheolaeth y Parc Cenedlaethol, Cynllun Datblygu Lleol Eryri, a Datganiad Llesiant yr Awdurdod.

Mae'r 3 dogfen uchod yn gonglfaen i waith yr Awdurdod wrth gyflawni ei brif bwrrpasau fel y'u diffinnir yn Neddf yr Amgylchedd 1995 ac wrth weithredu ei weledigaeth.

2. Policy Context

This Strategy does not sit in a vacuum. As it reflects our core values and answers directly to our statutory purposes, it has been ingrained in our everyday work.

The Authority develops and implements its strategic corporate planning through the adoption of Cynllun Eryri – the National Park Management Plan, the Eryri Local Development Plan, and the Authority's Well-being Statement.

These 3 documents represent the cornerstone for the Authority's work in fulfilling its primary purposes as defined in the Environment Act 1995 and in implementing its vision.

Cynllun Eryri

Fel un o naw rhinwedd arbennig y Parc Cenedlaethol, mae bywiogrwydd yr iaith Gymraeg wedi'i chynnwys yng Nghynllun Eryri, er mwyn sicrhau ei bod yn parhau i fod yn rhan fywiog o'n bywyd bob dydd. Mae polisiau penodol o fewn y cynllun yn sicrhau bod y Gymraeg yn parhau i gael ei dathlu, ei chefnogi a'i chryfhau.

Cynllun Eryri

As one of the nine special qualities of the National Park, the vibrancy of the Welsh language has been included in Cynllun Eryri, to ensure that it continues to be a vibrant part of our everyday life. Specific policies within the plan ensure that the Welsh language continues to be celebrated, supported and strengthened.

Cynllun Datblygu Lleol Eryri

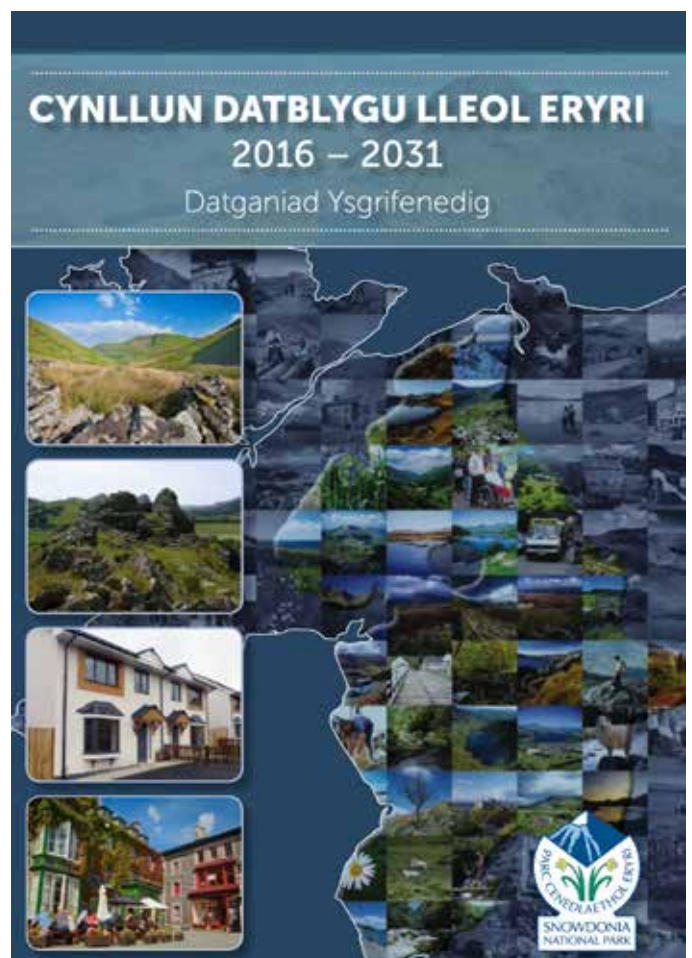
2016 -31

Mae polisi penodol o fewn CDLI Eryri yn cydnabod yr iaith Gymraeg fel rhan o wead cymdeithasol a diwylliannol cymunedau. Mae'r polisi hwn a'r Canllawiau Cynllunio Atodol cysylltiedig yn nodi'r modd y bydd yr Awdurdod yn ymdrin â datblygiadau a all gael effaith ar ddyfodol yr iaith Gymraeg o fewn cymunedau.

Eryri Local Development Plan

2016 -31

A specific policy within the Eryri LDP recognises the Welsh language as part of the social and cultural fabric of communities. This policy and the associated Supplementary Planning Guidance sets out the manner in the which the Authority will deal with developments which may have an effect on the future of the Welsh language within communities.

Datganiad Llesiant 2021 – 26

Fel sy'n ofynnol gan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol 2015, mae Datganiad Llesiant yr Awdurdod yn nodi ei 3 Amcan Llesiant, sef Amgylcheddau Cydnerth, Cymunedau Cydnerth a Ffyrdd Cydnerth o Weithio. Mae'r iaith Gymraeg wedi'i chydabod fel agwedd bwysig o gynnal cymuned gydnerth, a dyna pam mae'r Awdurdod wedi ymrwymo i barhau i'w hyrwyddo a'i chefnogi'n weithredol.

Well-being Statement 2021 – 26

As required by the Well-being of Future Generations Act 2015, the Authority's Well-being Statement sets out its 3 Well-being Objectives, of Resilient Environments, Resilient Communities and Resilient Ways of Working. The Welsh language has been recognised as an important aspect of maintaining a resilient community, which is why the Authority has committed to continue to promote and actively support it.

AWDURDOD PARC CENEDLAETHOL ERYRI

DATGANIAD LLES
2021-2026

Mabwysiadwy gan yr Awdurdod Mawrth 2021

Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 yn ymwneud â gwella lles economaidd, cymdeithasol, diwylliannol ac amgylcheddol Cymru. Rhaid i gyrrff cyhoeddus yng Nghymru weithio i gyflawni gweledigaeth a rennir, a fyneir yn y Ddeddf fel y saith nod llesiant cenedlaethol:

- Cymru Lewyrchus
- Cymru Gydnerth
- Cymru Iachach
- Cymru sy'n Iwy Cytartal
- Cymru o Gymunedau Cychwynus
- Cymru a Diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu
- Cymru Gyfrifol ar eiddoedd i'w sefydlu

Mae gan gyrrff cyhoeddus sy'n ddarostyngedig i'r Ddeddf ddytletswydd gyfreithiol i fabwysiadu'r egwyddor datblygu cynaliadwy wrth osod amcanion llesiant ac wrth gymryd camau i gyflawni'r amcanion hynny. Yn y Ddeddf mae'r egwyddor datblygu cynaliadwy yn cael ei chynrychioli gan y pum ffordd o weithio, sef:

- Hir Dymor
- Atal
- Integreiddio
- Cydweithio
- Cynhwysol

Mae'r ddogfen hon yn nodi amcanion llesiant diwygiedig Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri, yn disgrifio sut y byddant yn ein helpu i gyflawni'r saith nod llesiant i Gymru ac yn sefydlu'r rhesymeg a'r camau y byddwn yn eu cymryd i'w cyflawni. Yn sail i'n hamcanion llesiant, mae ein hegwyddorion Datblygu Cynaliadwy, Gweledigaeth, Blaenoriaethau Gwasanaeth a'n Rhaglen Waith Gorfforaethol.

Cymraeg 2050:

Miliwn o Siaradwyr Cymraeg

Y tu allan i'r Awdurdod, mae'r Strategaeth hon hefyd yn cyd-fynd yn uniongyrchol â 3 phrif thema Strategaeth Llywodraeth Cymru h.y. cynyddu nifer y siaradwyr Cymraeg, cynyddu'r defnydd o'r Gymraeg, a chreu amodau ffafriol (isadeiledd a chyd-destun) ar ei chyfer.

Cymraeg 2050:

A Million Welsh Speakers

Outside of the Authority, this Strategy also directly aligns with the 3 main themes of Welsh Government's Strategy i.e. to increase the number of Welsh speakers, increasing the use of Welsh, and creating favourable conditions (infrastructure and context) for it.

© Hafwilydd Gwyn, Ceredigion, Cymru
© Crown Copyright Visit Wales

3. Cyd-destun Economaidd ac Amgylcheddol

Nid gwaith hawdd yw llunio strategaeth iaith dros y tymor canolig i hir. Gall yr amgylchiadau economaidd a chymdeithasol newid yn eithaf cyflym, ac felly hefyd newidiadau yn y boblogaeth. Dangosir hyn yn bur amlwg ar ffurf yr effeithiau cymdeithasol ac economaidd pellgyrhaeddol sy'n deillio o'r pandemig Covid-19.

Yn hanesyddol, gwyddwn fod bobl sydd yn symud i mewn ac allan o ardal y Parc Cenedlaethol yn gallu cael effaith sylweddol ar y nifer o siaradwyr Cymraeg yn yr ardal. Yn 2020, wrth i sectorau eraill gloi lawr a chael eu heffeithio'n ddrwg, fe aeth y farchnad dai yn groes i'r duedd. Mae prisiau tai lleol wedi parhau i godi ers yr adeg hon, wrth i fwy o bobl geisio symud allan o ardaloedd trefol poblog i ardaloedd mwy gwledig ac arfordirol; rhai yn manteisio ar y gallu newydd i gyflawni eu swyddi o bell, tra bod eraill yn manteisio ar y cyfle i ymddeol yn gynnar.

3. Economic and Environmental Context

It is no easy task to formulate a language strategy over the medium to long term. The economic and social environment can change quite quickly, and with it changes to the population. A stark demonstration of this is the far reaching social and economic effects of the Covid-19 pandemic.

Historically, we know that people moving in and out of the National Park area can have a significant impact on the number of Welsh speakers in the area. In 2020, as other sectors locked down and were badly affected, the housing market bucked the trend. Local house prices have continued to rise since this time, as more people looked to move out of urban highly populated areas into more rural and coastal areas; some taking advantage of the new ability to carry out their jobs remotely, whilst others took the opportunity to retire early.

Wrth i ni ddod allan o'r cyfyngiadau symud cyntaf, dwysodd buddsoddiad mewn ail gartrefi a chartrefi gwyliau, wedi'i ysgogi gan y cyfyngiadau ar deithio rhyngwladol. Parhaodd hyn i godi prisiau tai ymhellach fyth o gyrraedd llawer o fewn y cymunedau. Mae'r sgil-ffaith ychwanegol ar argaeledd cartrefi i'w rhentu wedi arwain at drafferthion gwirioneddol i lawer o bobl ifanc allu aros yn y cymunedau y cawsant eu geni a'u magu ynddynt.

Mae tystiolaeth yn dangos i ni fod y cynnydd mewn ail gartrefi a chartrefi gwyliau yn Eryri, fel mewn ardaloedd eraill, yn araf erydu cymunedau wrth iddynt ddod yn gymunedau rhan-amser heb ddigon o boblogaeth gydol y flwyddyn i gynnal y busnesau a'r cyfleusterau hynny sydd wrth eu gwraidd. Mae ysgolion pentrefi, canolfannau cymunedol, swyddfeydd post, siopau pentref a thafarndai yn dod o dan bwysau cynyddol i oroesi.

Wrth edrych tua'r dyfodol, mae'n anodd gweld unrhyw newyddion economaidd cadarnhaol. Mae digwyddiadau byd-eang fel y rhyfel yn yr Wcráin a thywydd eithafol oherwydd newid yn yr hinsawdd wedi gyrru prisiau ynni, tanwydd a bwyd i fyny gan achosi argyfwng costau byw, sydd wedi'i waethygu gydag effeithiau ychwanegol Brexit.

As we emerged out of the first lockdown, investment in second and holiday homes intensified, fuelled by the restrictions on international travel. This continued to drive up house prices out of the reach of many from within the communities. The additional knock-on effect on the availability of homes to rent, has resulted in a real struggle for many young people to be able to remain in the communities they were born and raised in.

Evidence shows us that the increase in second and holiday homes in Eryri, as in other areas, slowly erodes communities as it becomes a part-time community with insufficient all year-round population to sustain those businesses and facilities that lie at its heart. Village schools, community centres, post offices, village shops and pubs come under increased pressure to survive.

Looking forward, it is difficult to see any positive news economically. Global events such as the war in Ukraine and extreme weather due to climate change has driven up energy, fuel and food prices causing a cost-of-living crisis, which has been exacerbated with the added effects of Brexit.

Os byddwn yn mynd i mewn i ddirwasgiad hir arall dros y blynyddoedd nesaf, mae'n debygol o gael effaith ar y boblogaeth leol - boed hynny yn unigolion neu deuluoedd ifanc yn symud allan o'r ardal i chwilio am opsiynau cyflogaeth a thai fforddiadwy, sydd yn eu tro yn debygol o gael effaith andwyol ar y Gymraeg.

Gwyddom fod newidiadau i lefelau mudo dros y blynyddoedd i ddod yn her i ffyniant y Gymraeg mewn ardaloedd gwledig.

Y tu allan i'r effaith economaidd, cafodd y pandemig effaith hefyd ar y cyfleoedd amrywiol ar gyfer rhyngweithio cymdeithasol o fewn ein cymunedau. Roedd cyfyngiadau a phellter cymdeithasol yn lleihau'r cyfleoedd i siaradwyr Cymraeg a dysgwyr ddefnyddio'r iaith gyda'i gilydd yn anffurfiol yn y gwaith ac yn gymdeithasol.

If we are to head into another prolonged recession over the coming years, it is likely to have an effect on the local population – both individuals and young families moving out of the area to look for employment and affordable housing options, which in turn is likely to have a detrimental effect on the Welsh language.

We know that changes to migration levels over the coming years presents a challenge to the prosperity of the Welsh language in rural areas.

Outside of the economic impact, the pandemic also had an effect on the various opportunities for social interactions within our communities. Restrictions and social distancing reduced opportunities for Welsh speakers and learners to use the language together informally at work and socially.

© Hawlfrain, Paragon Croeso Cymru
© Crown Copyright Visit Wales

O fewn cymunedau, mae dirwyn grwpiau a digwyddiadau amrywiol i ben yn anochel wedi arwain at leihad mewn cyfleoedd i ddefnyddwyr a dysgwyr allu ymarfer yr iaith yn bersonol gydag eraill. Er bod y cyfyngiadau wedi mynd bellach ac y gall gweithgareddau cymdeithasol aildechrau, efallai y bydd rhwystrau pellach yn y dyfodol oherwydd effeithiau'r dirywiad economaidd.

I wrthweithio'r effeithiau hyn, mae cefnogi plant, pobl ifanc a theuluoedd i ddysgu a defnyddio'r Gymraeg mewn bywyd bob dydd yn allweddol.

Fel Awdurdod Parc Cenedlaethol sydd â chylch gorchwyl penodol, nid oes gennym ddylanwad uniongyrchol mewn meysydd lle mae dewis iaith yn bwysig. Fodd bynnag, drwy gydweithio'n agos â sefydliadau partner drwy er enghraifft Fforwm Eryri, gallwn sicrhau ein bod yn rhannu adnoddau ac yn rhoi cymorth lle mae ei angen i gael yr effaith fwyaf, tra ar yr un pryd yn parhau â'n gwaith beunyddiol o hyrwyddo'r Gymraeg drwy amrywiol agweddau o'n gwaith.

Within communities, the inevitable winding down of various groups and events, have led to a reduction in opportunities for less frequent users and learners to practice the language in person with others. Whilst the restrictions have now gone and social activities can resume, there may be further barriers posed in the future through the effects of the economic downturn.

To counteract these effects, supporting children, young people and families to learn and use Welsh in everyday life is key.

As a National Park Authority with a specific remit, we do not have a direct influence in areas where choice of language is important. However, by working closely with partner organisations through for example Fforwm Eryri, we can ensure that we share resources and give support where it is needed to make the biggest impact, whilst at the same time continue our everyday promotion of the Welsh language through various aspects of our work.

4. Gweledigaeth

Gweledigaeth y Strategaeth hon yw gweld y Gymraeg yn ffynnu ym Mharc Cenedlaethol Eryri.

Gwireddu'r Weledigaeth

Mae'r Strategaeth hon yn adeiladu ar seiliau ein strategaeth wreiddiol. Yn ystod ei datblygiad, rydym wedi wynebu nifer o heriau, yn enwedig y diffyg data diweddaraf o Gyfrifiad 2021 y DU. Dyma'r unig ffynhonnell gywir o ddata cymharol ar nifer y siaradwyr Cymraeg yn Eryri sydd ar gael i ni.

Mae'r data iaith Gymraeg a gyhoeddwyd yn ddiweddar o Gyfrifiad y DU 2021 yn dangos gostyngiad pryderus iawn yn niferoedd cyffredinol siaradwyr Cymraeg. Mae breuder yr iaith yn amlwg i bawb, ac os ydym am wireddu ein gweledigaeth o weld y Gymraeg yn ffynnu yn Eryri, bydd angen ymdrech ar y cyd gan bob un ohonom.

Er bod y Strategaeth hon yn cadw'r weledigaeth o'r Strategaeth flaenorol, rydym fodd bynnag wedi adolygu ein meysydd blaenoriaeth, er mwyn sicrhau y gallwn ganolbwyntio ein hymdrechion ar ble y gallwn gael yr effaith fwyaf a lle gallwn wneud gwahaniaeth.

4. The Vision

The Vision for this Strategy is to see the Welsh language flourish in Snowdonia National Park.

Fulfilling the Vision

This Strategy builds upon the foundations of our original strategy. During its development, we have faced a number of challenges, not least the lack of up-to-date data from the 2021 UK Census. This is the only accurate source of comparative data on the number of Welsh language speakers within Eryri available to us.

The recently published Welsh language data from the 2021 UK Census shows a very worrying decline in the overall numbers of Welsh language speakers. The fragility of the language is clear for all to see, and if we are to fulfil our vision of seeing the Welsh language flourish in Eryri, it will need a concerted effort from all of us.

Although this Strategy keeps the vision from the previous Strategy, we have however reviewed our priority areas, to ensure that we can focus our efforts on where we can have the biggest impact and where we can make a difference.

Fel Awdurdod Parc Cenedlaethol, cydnabyddir nad oes gennym y cylch gwaith a fyddai'n ein galluogi i gael dylanwad uniongyrchol ar nifer o feysydd allweddol sy'n hanfodol ar i sicrhau trosglwyddiad iaith. Mae tystiolaeth yn dweud wrthym mai ymyriadau uniongyrchol o fewn y gymuned, y teulu ac o fewn ysgolion yw'r meysydd pwysicaf i ganolbwyntio arnynt wrth anelu at gynyddu nifer y siaradwyr Cymraeg. Mae'n anodd iawn felly i ni osod targed ar gyfer cynyddu nifer y siaradwyr Cymraeg o fewn y Parc Cenedlaethol, gan nad oes gennym reolaeth uniongyrchol dros hynny.

Er ein bod bellach yn gwybod bod gostyngiad o 1% (3,440 o bobl) wedi bod yng Ngwynedd a gostyngiad o 1.5% yn nifer y siaradwyr Cymraeg yng Nghonwy (1,600 o bobl), nid oes gennym y data ward manwl eto a fyddai'n ein galluogi i gyfrifo'r sefyllfa union o fewn ffiniau'r parc cenedlaethol.

Fodd bynnag, wedi dweud hynny rydym wedi penderfynu gosod targed i o leiaf gynnal y nifer presennol o siaradwyr Cymraeg yn Eryri, ac i weithio gyda'n partneriaid sector cyhoeddus i gynyddu'r niferoedd dros y 5 mlynedd nesaf.

As a National Park Authority, it is recognised that we do not have the remit which would enable us to have a direct influence on a number of key areas which are vital for securing language transfer. Evidence tells us that it is direct interventions within the community, the family and within schools that are the most important areas to focus on when aiming to increase the number of Welsh speakers. It is therefore very difficult for us to set a target for increasing the number of Welsh speakers within the National Park, as we do not have direct control over it.

Although we now know that there has been a 1% decrease (3,440 people) in Gwynedd and a 1.5% decrease in the number of Welsh speakers in Conwy (1,600 people), we do not yet have the detailed ward data that would enable us to calculate the exact position within the borders of the national park.

However, that being said we have decided to set a target to at least maintain the current number of Welsh speakers in Eryri, and to work with our public sector partners on increasing the numbers over the next 5 years.

Fel y dangosodd ein Strategaeth flaenorol, er na allwn gysylltu effaith ein gweithgareddau hybu'r Gymraeg yn uniongyrchol gyda nifer y siaradwyr Cymraeg yn Eryri, mae digon o waith cadarnhaol y gallwn ei wneud o hyd a fydd yn dylanwadu ar y nifer cyffredinol. Gyda hyn mewn golwg, rydym hefyd wedi gosod ail darged o gynyddu nifer y cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg yn Eryri. Mae'r targed hwn yn ystyrlon ac yn fesuradwy ac o fewn rheolaeth yr Awdurdod.

Gallwn ddarparu cyfleoedd i ddysgwyr ymarfer a gwella eu sgiliau, gallwn gynyddu amlygrwydd yr iaith, gallwn wella dealltwriaeth pobl o arwyddocâd hanesyddol a diwylliannol yr iaith, a gallwn hyrwyddo'r iaith fel un o'r sgiliau defnyddiol mewn busnes modern.

Er mwyn hwyluso'r gwaith hwn, rydym wedi pennu 3 Maes Blaenoriaeth Allweddol i ganolbwyntio arnynt:

Maes Blaenoriaeth Allweddol 1:

Y Gweithle

Maes Blaenoriaeth Allweddol 2:

Busnesau

Maes Blaenoriaeth Allweddol 3:

Y Gymuned

As our previous Strategy demonstrated, although we cannot link the effect of our Welsh language promotion activities directly on the number of Welsh speakers in Eryri, there is still plenty of positive work we can undertake to influence the overall number. With this in mind, we have also set a second target of increasing the number of opportunities to use the Welsh language in Eryri. This target is both meaningful and measurable and within the control of the Authority.

We can provide opportunities for learners to practise and improve their skills, we can increase the visibility of the language, we can improve people's understanding of the historical and cultural significance of the language, and we can promote the language as a useful skill in modern business.

To facilitate this work, we have set 3 Key Priority Areas to focus on:

Key Priority Area 1:

The Workplace

Key Priority Area 2:

Businesses

Key Priority Area 3:

The Community

5. Meysydd Blaenoriaeth Allweddol

Maes Blaenoriaeth Allweddol 1: Y Gweithle

Nod:

- Cefnogi ein staff i'w galluogi i ddarparu gwasanaethau rhagorol drwy gyfrwng y Gymraeg.
- Cefnogi ein staff i hyrwyddo ac annog defnydd o'n gwasanaethau trwy gyfrwng y Gymraeg.
- Cynyddu amlygrwydd y Gymraeg.
- Darparu cyfleoedd i hyrwyddo'r Gymraeg fel medr gwerthfawr a hanfodol yn y gweithle modern.

Canlyniadau:

- Gwelliant yn lefelau sgiliau Cymraeg y staff.
- Gwelliant yn ansawdd y gwasanaethau trwy gyfrwng y Gymraeg.
- Cynnydd yn y cyfleoedd i bobl ifanc brofi a gwerthfawrogi gwerth y Gymraeg yn y gweithle modern.
- Mynd ati i hyrwyddo a chodi ymwybyddiaeth o argaeledd gwasanaethau trwy gyfrwng y Gymraeg.

5. Key Priority Areas

Key Priority Area 1: The Workplace

Aim:

- To support our staff to enable them to provide excellent services through the medium of Welsh.
- To support our staff to promote and actively encourage use of our services through the medium of Welsh.
- To increase the visibility of the Welsh language.
- To provide opportunities to promote the Welsh language as a valuable and essential skill in the modern workplace.

Results:

- An improvement in staff Welsh language skill levels.
- An improvement in the quality of the services through the medium of Welsh.
- An increase in opportunities for young people to experience and appreciate the value of the Welsh language in the modern workplace.
- Actively promoting and raising awareness of the availability of services through the medium of Welsh.

© Hawffraethy Ceron Cwmni Cymru
© Crown Copyright, All Rights Reserved

Y Camau Nesaf

Ein nod erioed fu sicrhau nad oes angen gwneud cais am ein gwasanaethau trwy gyfrwng y Gymraeg, eu bod ar gael ar y pwynt cyswllt cyntaf ac felly'n hawdd eu cyrraedd ac yn hawdd i'w defnyddio. Er bod gan yr Awdurdod ar hyn o bryd ganran uchel o siaradwyr Cymraeg i hwyluso hyn, gallwn gefnogi ein staff ymhellach drwy wella eu sgiliau, yn enwedig eu sgiliau ysgrifenedig.

Gan adeiladu ar y cymorth sydd ar gael ar hyn o bryd, byddwn yn datblygu rhaglen o opsiynau ar gyfer gwella sgiliau yn y Gymraeg. Bydd staff sydd ei angen wedyn yn gallu dewis opsiwn sy'n cyd-fynd â'u hamserlen waith. Bydd hyn yn cynnwys datblygu modiwl ar-lein y gellir ei gyrchu unrhyw bryd yn ogystal â sesiynau dosbarth hyfforddi ar-lein ac wyneb yn wyneb. Fel rhan o'r pecyn hyfforddi cyffredinol, bydd codi ymwybyddiaeth o'r dechnoleg sydd ar gael i brawf ddarllen y Gymraeg hefyd yn cael ei ymgorffori, fel bod staff yn gwbl ymwybodol o'r teclynnau sydd ar gael i'w helpu.

The Next Steps

Our aim has always been to ensure that our services through the medium of Welsh do not need to be requested, that they are available at the first point of contact, therefore easily accessible and easy to use. Whilst the Authority currently has a high percentage of Welsh speakers to facilitate this, we can support our staff further by improving their skills, in particular their written skills.

Building upon the support currently available, we will develop a programme of options for improving Welsh language skills. Staff who need it, will then be able to choose an option that fits into their work schedule. This will include developing an on-line module which can be accessed at any time as well as online and face-to-face classroom type training sessions. As part of the overall training package, awareness raising of the technology available to proofread Welsh will also be incorporated, so that staff are fully aware of the tools available to help them.

© Hawffrânt, Y Goron, Croeso Cymru
© Crown Copyright Visit Wales

Ar gyfer gweithwyr newydd, mae gwaith eisoes wedi dechrau ar ymgorffori tri modiwl cyntaf ein Cynllun Llysgenhadon llwyddiannus iawn o fewn y rhaglen sefydlu ar-lein, y bydd rhaid i bob aelod o staff ei chwblhau o fewn tri mis cyntaf eu cyflogaeth. Yna, ein bwriad yw ehangu hyn ymhellach drwy gynnwys modiwl ar wella sgiliau yn y Gymraeg, a fydd yn orfodol i'r staff hynny sydd angen rhywfaint o hyfforddiant ychwanegol i gyrraedd y safon ofynnol er mwyn cyflawni eu swydd. Bydd cwblhau'r modiwl hwn yn rhan o becyn o hyfforddiant fydd angen ei gyflawni yn ystod y cyfnod prawf. Bydd gweithwyr newydd yn ymrwymo i wella eu sgiliau Cymraeg ar y cam cynnig o'u cyflogaeth a bydd angen iddynt ddangos eu cynnydd i gwblhau'r cyfnod prawf yn llwyddiannus o fewn eu rôl newydd.

Byddwn hefyd yn cefnogi cyfleoedd i wella Cymraeg llafar yn anffurfiol drwy gynnal sesiynau 'Bore Coffi' a gweithgareddau gwirfoddoli a chymdeithasol i staff.

Fel cam cyntaf byddwn yn edrych ar gydweithio gydag awdurdodau sector cyhoeddus eraill o fewn Gwynedd, a fyddai'n ein galluogi ni i gyd i rannu syniadau ac adnoddau, fel ein bod yn gallu datblygu adnoddau dysgu yn y modd mwyaf cost effeithiol.

For new employees, work has commenced on incorporating the first three modules of our very successful Ambassadors Scheme into the on-line induction programme, which all staff must complete within the first three months of employment. We will then look to expand this further by including a module on improving Welsh language skills, which will be compulsory for those staff who require some additional training to reach the required standard for their post. Undertaking this module will form part of a package of training required during the probationary period.

We will also support opportunities for informally improving spoken Welsh through 'Bore Coffi' sessions and staff social and volunteering activities.

As a first step we will look at collaborating with other public sector authorities within Gwynedd, which would enable us all to share ideas and resources, so that we are able to develop learning resources in the most cost effective way.

Mae angen inni hefyd gynllunio ymlaen llaw ac ystyried ein gweithlu yn y dyfodol. Rydym wedi mynychu Ffeiriau Swyddi a Gyrfaoedd i hyrwyddo pwysigrwydd meddu ar sgiliau Cymraeg er mwyn gweithio i'r Awdurdod, yn ogystal â chynnig lleoliadau profiad gwaith i fyfyrwyr ysgol a choleg. Nid yw'r rhan fwyaf o'r ffeiriau hyn wedi cael eu cynnal ers y pandemig, ond mae'r rhain wedi aildechrau erbyn hyn, ac felly mae'n rhaid inni fanteisio'n llawn arnynt rŵan.

Dros y pum mlynedd nesaf mae angen i ni ddatblygu'r agwedd hon o'n gwaith ymhellach i wrthweithio'r anawsterau recriwtio rydym yn eu profi. Rhan bwysig o hyn yw annog pobl ifanc i ddefnyddio a datblygu eu sgiliau Cymraeg, i'w gweld fel sgil bywyd a gyrfa ddefnyddiol a fydd yn eu rhoi mewn sefyllfa dda ar gyfer eu dyfodol.

Os bydd cyllid yn caniatáu, byddwn yn edrych ar ddatblygu rhaglen brentisiaethau i arfogi a hyfforddi pobl ifanc i baratoi i gael gyrfa gyda'r Awdurdod, yn ogystal â datblygu staff presennol i symud ymlaen i swyddi cyflog uwch o fewn yr Awdurdod.

Bydd datblygu ein rhaglenni gwirfoddoli ymhellach i gynnwys ystod eang o gyfleoedd i bobl ifanc yn enwedig, nid yn unig yn codi ymwybyddiaeth o'r holl gyfleoedd gyrfa posibl sydd ar gael iddynt gyda'r Awdurdod, ond yn gadael iddynt brofi'r Gymraeg yn cael ei defnyddio fel rhan naturiol o fywyd gwaith bob dydd.

We also need to plan ahead and consider our future workforce. We have attended Jobs and Careers Fairs to promote the importance of having Welsh language skills to work for the Authority, as well as offering work experience placements for school and college students. Most of these fairs have not taken place since the pandemic. These have since recommenced, so we must now take full advantage of them.

Over the next five years we need to develop this aspect of our work further to counteract the recruitment difficulties we are experiencing. An important part of this is encouraging young people to use and develop their Welsh language skills, to see it as a useful life and career skill which will stand them in good stead for their future.

If funding allows, we will look at developing an apprenticeships programme to equip and train young people for careers with the Authority, as well as developing current staff to progress to higher paid jobs within the Authority.

Further developing our volunteer programmes to include a wide range of opportunities for young people especially, will not only raise awareness of all the possible career opportunities open to them with the Authority, but will let them experience Welsh being used as a natural part of everyday work.

Mae gennym eisoes ein Cynllun Ceidwaid Ifanc llwyddiannus iawn, yn ogystal â Chynllun Wardeiniaid Gwirfoddol Cader Idris a'r Wyddfa. Mae'r Cynllun Ceidwaid Ifanc yn benodol, yn rhoi blas i bobl iau o'r ystod o wahanol weithgareddau a phrofiadau yn ystod eu lleoliad gwaith. Byddwn yn adolygu llwyddiant y cynlluniau hyn ac yn ceisio trosi arfer gorau er mwyn datblygu cyfleoedd gwirfoddoli eraill.

Mae angen inni hefyd wneud mwy i fynd ati'n rhagweithiol i hyrwyddo argaeledd gwasanaethau Cymraeg er mwyn annog y cyhoedd i wneud defnydd llawn ohonynt. I ddechrau, byddwn yn gwneud y Gymraeg yn fwy gweladwy yn ein mannau cyhoeddus a'n derbynfydd nag y mae ar hyn o bryd, drwy wella arwyddion a hyrwyddo. Bydd gwella amlygrwydd y Gymraeg yn cyfleu'r neges bod argaeledd yr iaith yn beth cyffredin ac yn codi ei phroffil. Mae hyn yn bwysig nid yn unig i siaradwyr Cymraeg ond hefyd i'r di-Gymraeg; yn enwedig ymwelwyr sydd efallai heb fawr o ddealltwriaeth o bwysigrwydd yr iaith.

Byddwn hefyd yn hyrwyddo ein gwasanaethau Cymraeg yn weithredol, ar-lein ac yn ein cyfathrebiadau ysgrifenedig - gan gynnal ymgyrchoedd cyfryngau cymdeithasol, yn ein gwahoddiadau a gwybodaeth am ddigwyddiadau, yn ogystal â ffyrdd mwy anffurfiol. Mae hyn eisoes wedi'i gynnwys fel targed craidd yn Strategaeth Gyfathrebu ac Ymgysylltu'r Awdurdod. Mae gan holl staff yr Awdurdod rôl i'w chwarae yn hyn, ac felly mae angen i ni gefnogi a rhoi arweiniad i'w galluogi i wneud hyn.

We already have our very successful Young Rangers Scheme, as well as our Cader Idris and Yr Wyddfa Volunteer Wardens Scheme. The Young Rangers Scheme in particular, gives younger people a taste of a range of different activities and experiences over the course of the placement. We will review the success of these schemes and look to apply best practice into developing other volunteer opportunities.

We also need to do more to proactively promote the availability of Welsh language services to encourage the public to make full use of them. To start with, we will make the Welsh language more visible in our public spaces and reception areas, than it currently is, through improved signage and promotion. Improving the visibility of the Welsh language will normalise its availability and raise its profile. This is important not only for Welsh speakers but also for non-Welsh speakers; especially visitors who may have little understanding of the importance of the language.

We will also actively promote our Welsh language services, both on-line and in our written communications – undertaking social media campaigns, in our invitations and event information, as well as in more informal ways. This has already been included as a core target in the Authority's Communication and Engagement Strategy. All of the Authority's staff have a role to play in this, and therefore we need to support and give guidance to enable them to do this.

Dangosyddion:

- Asesiadau lefel sgil (iau) ar gyfer staff gan ddefnyddio Fframwaith Sgiliau Iaith Gymraeg yr Awdurdod.
- Nifer y staff sy'n mynychu cyrsiau a / neu fodiwlau gloywi'r Gymraeg.
- Cynnydd yn nifer y trigolion sy'n defnyddio gwasanaethau Cymraeg – wyneb yn wyneb ac ar-lein.
- Niferoedd y bobl sy'n cael cyfleoedd i gael profiad gwaith a gwirfoddoli gyda'r Awdurdod.

Maes Blaenoriaeth Allweddol 2: Busnes

Nod:

- Atgyfnerthu'r Gymraeg fel iaith busnes gyffredin o fewn yr ardal.
- Darparu cefnogaeth i fusnesau lleol gynyddu eu defnydd o'r Gymraeg.
- Darparu cefnogaeth i fusnesau twristiaeth lleol i hybu dealltwriaeth a gwerthfawrogiad o'r iaith ymhlith ymwelwyr.
- Gwella ymwybyddiaeth perchnogion a rheolwyr busnes o werth sgiliau Cymraeg eu gweithlu a'r gallu i gynnig gwasanaethau trwy gyfrwng y Gymraeg.

Canlyniadau:

- Cynnydd yn y nifer o fusnesau sydd wedi cydnabod a chofleidio bywiogrwydd y Gymraeg fel rhinwedd arbennig o Eryri.
- Cynnydd yn nifer yr ymwelwyr sy'n gwerthfawrogi a pharchu bywiogrwydd yr iaith Gymraeg fel rhinwedd arbennig o Eryri.

Indicators:

- Skill level assessments for staff using the Authority's Welsh Language Skills Framework.
- Number of staff attending Welsh language improvement courses and / or modules.
- An increase in the number of residents who use services in Welsh – face to face and on-line.
- Numbers of people given opportunities to experience work and volunteering with the Authority.

Key Priority Area 2: Businesses

Aim:

- To further strengthen Welsh as a language of business within the area..
- To provide support for local businesses to increase their use of the Welsh language.
- To provide support for local tourism businesses to promote understanding and appreciation of the language to visitors.
- To improve awareness amongst business owners and managers of the value of Welsh language skills amongst their workforce and the ability to offer services through the medium of Welsh.

Results:

- An increase in the number of businesses who have recognised and embraced the vibrancy of the Welsh language as a special quality of Eryri.
- An increase in the number of visitors who appreciate and respect the vibrancy of the Welsh language as a special quality of Eryri.

Y Camau Nesaf

Mae mwy i hybu'r Gymraeg nag anelu at gynyddu nifer y siaradwyr yn unig. Bydd rhan bwysig o'r Strategaeth hon yn canolbwyntio ar godi ymwybyddiaeth a chynyddu parch at yr iaith ymhlith pobl nad ydynt yn ei siarad. Mae'r Parc Cenedlaethol yn denu miliynau lawer o ymwelwyr bob blwyddyn, nid yn unig o'r DU ond o bob rhan o'r byd. Un o'r pethau sy'n ein gwneud ni'n unigryw ymhlith Parciau Cenedlaethol eraill yw pa mor gyffredin yw'r Gymraeg a'r defnydd a wneir ohoni mewn bywyd bob dydd, ac mae angen dathlu hyn a'i hyrwyddo'n gadarnhaol i'n hymwelwyr ac i bobl sy'n symud i'r ardal.

I wneud gwahaniaeth gwirioneddol o fewn y Parc Cenedlaethol, mae angen i ni annog busnesau i gofleidio'r Gymraeg o fewn eu harlwy. Mae llawer o fusnesau lleol yn gwneud hyn yn barod wrth gwrs – mae rhai busnesau amlwg sydd wedi defnyddio'r Gymraeg fel pwynt gwerthu unigryw, gan ychwanegu gwerth at eu busnesau a gwneud iddynt serennu ymhlith y gystadleuaeth. Mae llawer i'w ddysgu gan y busnesau hyn a'u harferion gorau, a gellir defnyddio hyn i werthu manteision dwyieithrwydd i fusnesau eraill yn Eryri.

The Next Steps

There is more to promoting the Welsh language than just aiming to increase the number of speakers. An important part of this Strategy will focus upon raising awareness and increasing respect for the language amongst people who do not speak it. The National Park attracts many millions of visitors annually, not only from the UK but from all over the world. One of the things that make us unique to other National Parks is the prevalence of the Welsh language and its use in everyday life, and this needs to be celebrated and positively promoted to both our visitors and to people who move into the area.

To truly make a difference within the National Park, we need to encourage businesses to embrace the Welsh language within their offering. Many local businesses do this already of course – there are some prominent businesses that have used the Welsh language as a unique selling point, adding value to their businesses and making them stand out from the competition. There is much to be learned from these businesses and their best practices, and this can be used to sell the benefits of bilingualism to other businesses within Eryri.

© Hawiriant y Gorn, Croeso Cymru
© Crown Copyright Visit Wales

Mae potensial mawr yn hyn o beth i'r sector twristiaeth. Bydd llawer wrth gwrs eisoes yn cyflogi staff Cymraeg eu hiaith sy'n gallu gwasanaethu cwsmeriaid yn ddwyieithog, ond mae potensial i wneud y Gymraeg yn fwy gweladwy. Bydd cynyddu gwelededd yn codi ymwybyddiaeth ymwelwyr yn eu hisymwybod o'r ffaith bod y Gymraeg yn iaith fyw weithredol a ddefnyddir yn feunyddiol yn ein bywyd busnes a chymdeithasol. Mae hwn yn gam cyntaf cadarnhaol wrth geisio cynyddu parch a dealltwriaeth o'r iaith i'r bobl sy'n ymweld â ni.

Mae gwaith wedi cychwyn ar ddatblygu Cynllun Economi Ymwelwyr Cynaliadwy mewn partneriaeth â Chyrff Rheoli Cyrchfannau Cyngor Gwynedd a Chonwy. Fel rhan o'r Cynllun, byddwn yn datblygu gwasanaeth cyfeirio a chynghori i fusnesau gael cymorth a chefnogaeth i ddatblygu deunyddiau, arwyddion, brandio a marchnata'r Gymraeg. Byddwn hefyd yn cynnig cymorth trwy ein gwasanaeth cyfieithu mewnol i wneud cyfieithiadau ar raddfa fach ar gyfer arwyddion, brandio ac ati, er mwyn helpu busnesau llai i gofleidio'r Gymraeg yn eu harlwy.

There is great potential here for the tourism sector. Many of course will already employ Welsh speaking staff that can service customers bilingually, but there is potential to make the Welsh language more visible. Increasing visibility will subconsciously raise visitor awareness to the fact that the Welsh language is a working living language that is used daily in our business and social life. This is a positive first step in trying to increase respect and understanding of the language to the people who visit us.

Work has commenced on developing a Sustainable Visitor Economy Plan in partnership with Gwynedd and Conwy County Council's Destination Management Bodies. As part of the Plan, we will develop a signposting and advice service for business to access help and assistance with developing Welsh materials, signage, branding and marketing. We will also offer assistance through our in-house translation service to undertake small scale translations for signs, branding etc., to help smaller businesses to embrace the Welsh language in their offering.

Ar lefel ehangach, byddwn yn parhau i weithio gyda chwmnïau cenedlaethol a rhyngwladol i ddatblygu systemau electronig ac ar-lein gwirioneddol ddwyieithog y gallwn eu defnyddio i gyfoethogi a gwella ein gwasanaethau. Nid tasg fach yw perswadio cwmnïau y bydd y buddsoddiad a wneir ar ffurf amser ac adnoddau ariannol sy'n angenrheidiol i ddatblygu cynnyrch dwyieithog yn talu ar ei ganfed, oherwydd, wedyn, gellir gwerthu eu cynnyrch i wahanol awdurdodau cyhoeddus a busnesau ledled Cymru. Mae ein profiad diweddar gyda JustPark a Smart Parking yn dangos y gallwn gydweithio er mwyn datblygu atebion arloesol.

Ar wahân i amlygrwydd y Gymraeg, byddwn hefyd yn ceisio hyrwyddo dysgu a defnyddio'r iaith ymhellach.

Ers ei lansio ym mis Rhagfyr 2020, mae Cynllun Llysgenhadon Eryri wedi mynd o nerth i nerth gyda channoedd o unigolion a busnesau lleol yn cymryd rhan – a'i wneud yn llwyddiant ysgubol. Mae'r Cynllun yn gyfle hyfforddi unigryw i ddysgu am rinweddau arbennig Eryri ac i helpu i chwarae rhan wrth warchod y Parc Cenedlaethol ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol. Byddwn yn parhau i hyrwyddo'r Cynllun ac yn annog mwy o fusnesau i ymgymryd â'r modiwlau.

On a wider level, we will continue to work with national and international companies to develop truly bilingual electronic and on-line systems we can use to enhance and improve our services. It is no small task to persuade companies that the investment of time and financial resources required to develop a bilingual product will pay dividends, as their products can then be sold to various public authorities and businesses across Wales. Our recent experience with JustPark and Smart Parking shows that we can work together to develop innovative solutions.

Apart from the visibility of the Welsh language, we will also look to further promote the learning and use of the language.

Since its launch in December 2020, the Eryri Ambassador Scheme has gone from strength to strength with many hundreds of individuals and local businesses taking part – making it a resounding success. The Scheme is a unique training opportunity to learn about the special qualities of Eryri and to help play a part in protecting the National Park for future generations. We will continue to promote the Scheme and encourage more businesses to undertake the modules.

Fel un o rinweddau arbennig Eryri, mae modiwl o fewn y Cynllun sy'n amlygu hanes cyfoethog yr iaith Gymraeg yn Eryri, a sut mae'n ffurfio rhan bwysig o'n treftadaeth ddiwylliannol. Mae'r modiwl yn cynnwys dysgu am hanes enwau lleoedd trwy'r straeon, mythau a'r chwedlau sy'n gefndir i'r rhain.

Byddwn yn ceisio datblygu'r modiwl hwn ymhellach, gan ddechrau gyda geiriau ac ymadroddion a ddefnyddir yn aml a fyddai'n dangos cwrteisi sylfaenol yn y Gymraeg i'r rhai na allant ei siarad, fel ei fod yn darparu cyflwyniad da i'r Gymraeg. Mi fyddai hyn gobeithio, yn sbarduno pobl i barhau â'u dysgu gyda brwdfrydedd newydd. Mae angen ystyried a fyddai hyn yn cael ei gynnwys yn y Cynllun ei hun, neu a fyddai mewn gwell sefyllfa fel modiwl annibynnol.

As one of the special qualities of Eryri, there is a module within the Scheme which highlights the rich history of the Welsh language in Eryri, and how it forms an important part of our cultural heritage. The module includes learning about the history of place names through the stories, myths and legends which lay behind them.

We will look to develop upon this module further, starting with often used words and phrases that would demonstrate basic courtesies in Welsh for those who cannot speak it, so that it provides a good introduction to the Welsh language, which would hopefully spur people on to continue with their learning with new found enthusiasm. Consideration needs to be given to whether this would be included in the Scheme itself, or would it be better placed as a standalone module.

Dangosyddion:

- Nifer o fusnesau sydd wedi galluogi eu staff i ymgymryd â Chynllun Llysgenhadon Eryri.
- Nifer y busnesau sydd wedi cynyddu amlygrwydd y Gymraeg o fewn eu busnes.
- Nifer y busnesau sydd wedi cael cymorth i wella amlygrwydd y Gymraeg drwy gyngor a chyfeirio a chyfieithu ar raddfa fach.
- Mabwysiadwyd a gweithredwyd polisi'r awdurdod ar ddefnyddio enwau lleoedd

Maes Blaenoriaeth Allweddol 3: Y Gymuned

Nod:

- Darparu cyfleoedd i gryfhau statws y Gymraeg o fewn ein cymunedau.

Canlyniadau:

- Mae gwarchod yr iaith Gymraeg yn cael ei flaenoriaethu yng Nghynllun Datblygu Lleol Eryri.
- Cynigir ystod eang o weithgareddau a digwyddiadau cymunedol trwy gyfrwng y Gymraeg.
- Croesewir a chefnogir dysgwyr a siaradwyr Cymraeg llai hyderus i gymryd rhan mewn digwyddiadau cymunedol.
- Croesewir a chefnogir dysgwyr a siaradwyr Cymraeg llai hyderus i gymryd rhan mewn cyfleoedd gwirfoddoli gyda'r Awdurdod.
- Cynyddir y cyfleoedd i bobl ifanc ddefnyddio'r Gymraeg yn gymdeithasol.
- Cynyddir amlygrwydd yr iaith Gymraeg drwy gytuno a mabwysiadu polisi Awdurdod ar ddefnyddio enwau lleoedd cynhenid a hanesyddol Cymraeg o fewn y Parc Cenedlaethol.

Indicators:

- Number of businesses who have enabled their staff to undertake the Eryri Ambassador's Scheme.
- Number of businesses who have increased the visibility of the Welsh language within their business.
- Number of businesses who have been assisted with improving the visibility of the Welsh language through advice and signposting and small-scale translation.

Key Priority Area 3: The Community

Aim:

- To provide opportunities to strengthen the standing of the Welsh language within our communities.

Results:

- The protection of the Welsh language is prioritised in the Eryri Local Plan.
- To offer a wide range of community activities and events through the medium of Welsh.
- Learners and less confident Welsh speakers welcomed and supported to participate in community events.
- Learners and less confident Welsh speakers welcomed and supported to participate in volunteering opportunities with the Authority.
- Increase opportunities for young people to use Welsh socially.
- To increase the visibility of the Welsh language by agreeing and adopting an Authority policy on the use of indigenous and historical Welsh place names within the National Park.

© Hawffraint y Govon, Cresco Cymru
© Crown Copyright. Visit Wales

Y Camau Nesaf

Fel awdurdod cynllunio, rhaid inni ddefnyddio ein pwerau cyfyngedig i sicrhau ein bod yn diogelu ein cymunedau lleol drwy ddarparu tai fforddiadwy.

Bydd adolygiad o Gynllun Datblygu Lleol Eryri yn digwydd dros y blynyddoedd nesaf, ac un o'r blaenoriaethau allweddol fydd adolygu a chryfhau'r polisiau presennol sy'n ymwneud â thai fforddiadwy ac effeithiau datblygiadau ar yr iaith Gymraeg. Wrth edrych i'r dyfodol, mae'n rhaid i ni wneud yn siŵr bod ein polisiau yn gadarn ac yn addas i'r diben, ac yn gallu achosi newid gwirioneddol a fydd o fudd i'n cymunedau lleol. Mae newid yn golygu opsiynau tai fforddiadwy i bobl ifanc allu aros yn eu cymunedau Cymraeg eu hiaith ac i allu magu'r genhedlaeth nesaf yma.

Next Steps

As a planning authority, we must use our limited powers to ensure that we protect our local communities through the provision of affordable housing.

A review of the Eryri Local Development Plan will take place over the next few years, and one of the key priorities will be to review and strengthen the current policies relating to affordable housing and the effects of developments on the Welsh language. Looking to the future, we must make sure that our policies are robust and fit for purpose and are able to effect real change which will benefit our local communities. Change means affordable housing options for young people to be able to remain in their Welsh speaking communities and to be able to raise the next generation here.

Agwedd bwysig arall i gymunedau yw'r gallu i gymdeithasu yn Gymraeg. Mae angen anogaeth arbennig ar blant a phobl ifanc i weld gwerth y Gymraeg y tu allan i'r ystafell ddosbarth, yn enwedig os nad Cymraeg yw iaith gyntaf y cartref. Drwy wneud y Gymraeg yn ddewis naturiol ar gyfer cynnal digwyddiadau a gweithgareddau ac ar gyfer cymdeithasu, gellir atgyfnerthu negeseuon cadarnhaol am yr iaith yn yr isymwybod.

Mae hwn yn faes y gall, ac y mae'r Awdurdod yn gwneud cyfraniad cadarnhaol ynddo i hyrwyddo'r Gymraeg yn Eryri, ac mae hwn yn waith a fydd yn parhau ac yn cael ei ddatblygu ymhellach dros y blynyddoedd nesaf.

Trwy bob agwedd o'n gwaith, mae'r Awdurdod yn darparu nifer o ddigwyddiadau a gweithgareddau bob blwyddyn trwy gyfrwng y Gymraeg neu'n ddwyieithog. Mae ein gwasanaethau Wardeiniaid ac Ymgysylltu yn cynnal sesiynau addysgol ar gyfer ysgolion, colegau a grwpiau cymunedol ar bynciau amrywiol yn ymwneud â'r Parc Cenedlaethol.

Another important aspect for communities, is the ability to socialise in Welsh. Children and young people especially need encouragement to see the value of the Welsh language outside the classroom, especially if Welsh is not the first language at home. By making the Welsh language the natural choice for undertaking events and activities and for socialising, could subconsciously reinforce positive messages about the language.

This is an area in which the Authority can and does make a positive contribution to the promotion of the Welsh language in Eryri, and this is work that will be continued and developed further over the next few years.

Through all aspects of our work, the Authority provides numerous events and activities every year through the medium of Welsh or bilingually. Both our Wardens and Engagement services undertake educational sessions for schools, colleges and community groups on various subjects relating to the National Park.

Mae'r Ysgwrn nid yn unig yn darparu gweithgareddau addysgol ac ymweliadau ar gyfer grwpiau ysgol yn ogystal ag adnoddau addysgol i athrawon ac addysgwyr trwy gwricwlwm Yr Ysgwrn; mae hefyd yn darparu amrywiaeth eang o ddigwyddiadau a gweithgareddau cymunedol ar gyfer bawb o bob oed, yn ogystal â chyfleoedd gwirfoddoli. Yn amrywio o ddigwyddiadau llenyddiaeth a barddoniaeth, celf a chrefft, ysgolion bywyd gwyllt a choedwigaeth, gweithdai clocsio i ganu carolau - mae yna rywbeth i apelio at bawb.

Mae'r rhan fwyaf o brosiectau'r Awdurdod hefyd yn cynnig amrywiaeth eang o ddigwyddiadau a gweithgareddau ar gyfer bawb o bob oed nid yn unig i ddysgu am agweddau pwysig o'r gwaith ond i brofi buddion lles gweithgareddau awyr agored a bod ym myd natur.

Yr Ysgwrn not only provides educational activities and visits for school groups as well as accompanying educational resources for teachers and educators through Yr Ysgwrn curriculum; it also provides a wide variety of community events and activities for all ages, as well as volunteering opportunities. Ranging from literature and poetry events, arts and crafts, wildlife and forestry schools, clog dancing workshops to carol singing – there is something to appeal to everyone.

Most of the Authority's projects also offers a wide variety of events and activities for all ages to not only learn about important aspects of the work but to experience the wellbeing benefits of outdoor activities and being in nature.

Mae Partneriaeth y Carneddau yn gweithio gydag ysgolion yn ogystal â chymunedau lleol i gynnig digwyddiadau a gweithgareddau megis gweithgareddau cloddio archeolegol, casglu a phlannu hadau wrth ddysgu eu henwau Cymraeg, teithiau cerdded tywys hanesyddol, a sgysiau siaradwyr gwadd ar ystod eang o bynciau. Mae'r bartneriaeth hefyd yn cefnogi rhaglenni hyfforddi'r hyfforddwyr ar gyfer Ymarferwyr Awyr Agored, a chyfleoedd gwirfoddoli amrywiol o glirio eithin a rhedyn i ddigwyddiadau archeolegol.

Mae prosiectau eraill megis Coedwigoedd Glaw Celtaidd LIFE, Cynllun Llysgenhadon Eryri, Prosiect Nos (Partneriaeth Awyr Dywyll Gogledd Cymru), Menter Treftadaeth Treflun Dolgellau, a Phartneriaeth Natur Leol Eryri yn trefnu digwyddiadau ymgysylltu cymunedol amrywiol fel rhan o'u cylch gorchwyl.

The Carneddau Partnership works with schools as well as local communities to offer events and activities such as archaeological digs, collecting and planting seeds whilst learning their Welsh names, guided historical walks, and guest speaker talks on a wide variety of subjects. The partnership also supports training the trainer programmes for Outdoor Practitioners, and various volunteering opportunities from clearing gorse and bracken to archaeological events.

Other projects such as LIFE Celtic Rainforests, the Eryri Ambassador Scheme, Prosiect Nos (North Wales Dark Skies Partnership), Dolgellau Townscape Heritage Initiative, and Partneriaeth Natur Leol Eryri organise various community engagement events as part of their remit.

Bydd sesiynau Dyddiau Llesiant yr Awdurdod dros fisoedd yr haf yn parhau ac yn cael eu datblygu ymhellach ar gyfer y dyfodol. Mae teithiau cerdded tywys, sesiynau ioga ac ati, yn annog pobl i fwynhau buddion iechyd gweithgareddau awyr agored ac i wneud y gorau o'r hyn y gall y Parc Cenedlaethol ei gynnig. Maent hefyd yn gyfleoedd gwych i siaradwyr Cymraeg newydd i ymarfer.

Fel y soniwyd eisoes, byddwn yn parhau i ddatblygu ac ehangu ein rhaglenni gwirfoddoli, sy'n ffordd wych nid yn unig o ddarparu profiadau cymdeithasu, profiadau gwaith, datblygu sgiliau a magu hyder, ond hefyd i ddysgu ac ymarfer y Gymraeg. Ein polisi gyda rolau gwirfoddol rheng flaen, lle bo modd, ywparu siaradwyr Cymraeg newydd a llai hyderus â siaradwyr rhugl, i'w helpu i ymarfer tra maen nhw'n gweithio.

The Authority's Wellbeing Wednesday sessions over the summer months will be continued and further developed for the future. Guided walks, yoga sessions etc., encourage people to both enjoy the health benefits of outdoor activities and to make the best of what the National Park can offer. They are also excellent opportunities for new Welsh speakers to practise.

As previously mentioned, we will continue to develop and expand our volunteer programmes, which are an excellent way to not only provide socialising experiences, work experiences, skill development and confidence building, but to learn and practice Welsh. It is our policy with front facing volunteer roles, where possible, to match new and less confident Welsh speakers with fluent speakers, to help them practise whilst out working.

Y tu allan i'r hyn a gynigiwn fel Awdurdod a'r digwyddiadau a'r gweithgareddau rydym yn eu cefnogi trwy weithio mewn partneriaeth; mae gennym hefyd rai cronfeydd cyllid i grwpiau cymunedol wneud cais am arian i gynnal amrywiol ddigwyddiadau a gweithgareddau cymunedol a gwirfoddoli. Rhan bwysig o'r cyllid grant hwn yw cynnwys amodau grant a fydd yn sicrhau bod y Gymraeg yn weladwy ac yn cael ei thrin yn gyfartal mewn digwyddiadau a gweithgareddau cyhoeddus.

Wrth edrych tua'r dyfodol, yn ddiweddar rydym wedi cychwyn ar brosiect newydd o'r enw Prosiect Ardaloedd Cadwraeth sy'n addas ar gyfer yr unfed ganrif ar hugain. Nod y prosiect yma yw ceisio gwarchod a gwella hanes a chymeriad yr 14 ardal cadwraeth o fewn y Parc Cenedlaethol mewn modd cynaliadwy ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol.

Yn ogystal, mae ein Grŵp Enwau Lleoedd / Panel Craffu yn gwneud gwaith pwysig ar ddatblygu polisi ar ddefnyddio enwau lleoedd cynhenid a hanesyddol Cymraeg o fewn y Parc Cenedlaethol. Cylch gorchwyl y Grŵp yw datblygu fframwaith polisi i alluogi'r Awdurdod i warchod a safoni'r defnydd o enwau lleoedd yn Eryri, gan yr Awdurdod, ein partneriaid a'n rhanddeiliaid. Bydd hefyd yn codi ymwybyddiaeth ymhlith cynulleidfaoedd gwahanol gan gynnwys cynulleidfaoedd uniaith, amlieithog, aml-ethnig a rhyngwladol o bwysigrwydd enwau lleoedd yn Eryri.

Outside of what we offer as an Authority and the events and activities we support through partnership working; we also have some funding pots for community groups to apply for funds to hold various community and volunteering events and activities. An important part of this grant funding is the inclusion of grant conditions which will ensure that the Welsh language is visible and is treated with equality in public events and activities.

Looking to the future, we have recently started a new project called the Conservation Areas Project which is suitable for the twenty first century. The aim of this project is to try to protect and improve the history and character of the 14 conservation areas within the National Park in a sustainable way for future generations.

In addition, our Local Place Names Group / Scrutiny Panel is doing important work on developing a policy on the use of indigenous and historical Welsh place names within the National Park. The remit of the Group is to develop a policy framework to enable the Authority to protect and standardize the use of place names in Eryri, by the Authority, our partners and stakeholders. It will also raise awareness among different audiences including monolingual, multilingual, multi-ethnic and international audiences of the importance of place names in Eryri.

Yn cydreddeg â hyn mae prosiectau eraill megis prosiect Enwau a Lleisiau'r Carneddau, sy'n codi ymwybyddiaeth ac yn cofnodi enwau lleoedd lleol trwy sesiynau recordio cymunedol. Mae yna hefyd brosiect Harlech a Dyffryn Ardudwy, sy'n gweithio gyda gwirfoddolwyr lleol.

Bydd hyn i gyd a mwy yn rhan o Strategaeth Treftadaeth Ddiwylliannol newydd yr Awdurdod, a fydd yn cael ei datblygu dros y flwyddyn i ddod ac a fydd yn cael ei gweithredu dros oes y Strategaeth hon.

Dangosyddion:

- Adolygu a chryfhau polisiau perthnasol o fewn Cynllun Datblygu Lleol Eryri ar warchod yr iaith Gymraeg mewn perthynas ag effaith datblygiadau tai.
- Cyflawnir camau gweithredu o dan adran C1 Cynllun Eryri erbyn 2025.
- Y nifer o weithgareddau a digwyddiadau cymunedol a drefnir drwy gyfrwng y Gymraeg neu'n ddwyieithog.
- Amodau perthnasol i'r Gymraeg yn cael eu cynnwys o fewn dyfarniadau grant ar gyfer prosiectau, gweithgareddau a digwyddiadau cymunedol.
- Nifer y cyfleoedd gwirfoddoli.
- Mabwysiadwyd a gweithredir polisi'r Awdurdod ar ddefnyddio enwau lleoedd cynhenid a hanesyddol Cymraeg o fewn y Parc Cenedlaethol.

Running side by side with this are other projects such as the Carneddau Names and Voices project, which raises awareness and records local place names through community recording sessions. There is also the Harlech and Dyffryn Ardudwy project, which works with local volunteers and the local community to raise awareness, record and interpret local historical place names.

All this and more will form part of the Authority's new Cultural Heritage Strategy, which will be developed over the coming year and will be implemented over the life of this Strategy.

Indicators:

- Relevant policies within the Eryri Local Development Plan on protecting the Welsh language in relation to the impact of housing developments reviewed and strengthened.
- Actions under section C1 of Cynllun Eryri are delivered by 2025.
- Numbers of community activities and events organised through the medium of Welsh or bilingually.
- Welsh language conditions included within grant awards for community projects, activities and events.
- Number of volunteering opportunities.
- The Authority's policy on the use of indigenous and historical Welsh place names within the National Park is adopted and implemented.

6. Gweithredu'r Strategaeth

Mae'r Strategaeth hon yn canolbwyntio'n bennaf ar feysydd y mae gennym ddylanwad uniongyrchol drostynt. Fodd bynnag, fel sy'n gyffredin gyda llawer o waith yr Awdurdod, mae elfennau o weithio mewn partneriaeth wedi'u cydblethu o fewn yr holl ffrydiau gwaith. Fel Awdurdod bach, rydym yn fedrus iawn wrth gydlynu ymdrechion i wneud y defnydd gorau o adnoddau prin er mwyn cyflawni'r canlyniadau gorau.

Ar gyfer pob blwyddyn o fywyd y Strategaeth bydd cynllun gweithredu perthnasol yn cyd-redeg. Ymgorfforir y drefn o fonitro ac adrodd ar y cynlluniau gweithredu blynyddol yn rhaglen waith gorfforaethol yr Awdurdod a thrwy adroddiadau uniongyrchol i'r Pwyllgor Perfformiad ac Adnoddau.

Ar ddiwedd pob blwyddyn, cedwir cofnod o weithgaredd y cyfnod. Bydd y cofnodion hyn yn sail i'n Hadroddiad Asesu Canlyniad ar ddiwedd y Strategaeth a fydd yn cael ei gyhoeddi ar wefan yr Awdurdod.

6. Implementing the Strategy

This Strategy mainly focuses on areas over which we have a direct influence. However, as with much of the Authority's work, there are elements of partnership working interwoven within all work streams. As a small Authority, we are well adept at co-ordinating efforts to make the best use of scarce resources in order to maximise outputs.

For each year of the Strategy's life there will be an action plan. Monitoring and reporting of the annual action plans will be incorporated into the Authority's corporate work programme, and by direct reports to the Performance and Resources Committee.

At the end of each year, a record will be kept of the period's activity. These records will form the basis of our end of Strategy Outcome Assessment Report which will be published on the Authority's website.